

Jan Kluza¹

Nowy wymiar kary 30 lat pozbawienia wolności

Streszczenie

Artykuł przedstawia problematykę związaną z dokonanymi zmianami w zakresie systemu kar w kodeksie karnym. Wprowadzona nowelizacja kodeksu karnego powoduje bowiem wyeliminowanie kary 25 lat pozbawienia wolności poprzez zastąpienie jej karą terminową pozbawienia wolności, której górną granicę projekt przesuwa aż na 30 lat pozbawienia wolności. Zmiana ta budzi liczne kontrowersje, jednak jest ona warta rozważenia. Nie jest to przy tym pierwszy projekt nowelizacji kodeksu karnego w tym zakresie, zaś sama koncepcja była przedmiotem sporów w doktrynie i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości.

Słowa kluczowe

Kara pozbawienia wolności, 25 lat pozbawienia wolności, kara eliminacyjna.

1. Wstęp

Przedstawiony w lutym 2022 r. w Sejmie rządowy projekt nowelizacji kodeksu karnego² zakłada dokonanie bardzo istotnej zmiany w obszarze systemu kar wymierzanych na gruncie kodeksu karnego poprzez wprowadzenie terminowej kary pozbawienia wolności do lat 30. Finalnie przyjął on postać ustawy z dnia 7 lipca 2022 r.³, wprowadzającej zmiany w kodeksie karnym, które co do zasady mają wejść w życie z dniem 14 marca 2023 r. Wejście w życie tej nowelizacji zostanie jednak odroczone do dnia 1 października 2023 r., co przewiduje art. 5 procedowanej w parlamencie ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁴. Tym samym zlikwidowana zosta-

¹ Jan Kluza, asesor sądowy w Sądzie Rejonowym w Kielcach, II Wydział Karny, absolwent studiów doktoranckich w Katedrze Postępowania Karnego UJ.

² Druk sejmowy nr 2024, Sejm IX kadencji.

³ Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2022 r., poz. 2600.

⁴ Druk sejmowy nr 2860, Sejm IX kadencji. Ustawa została uchwalona w dniu 26 stycznia 2023 r. i przekazana do Senatu.

je jednostkowa kara 25 lat pozbawienia wolności. Propozycja ta została różnie przyjęta w doktrynie. W ocenie jednak autora zmiana ta jest w pełni uzasadniona, ponieważ dotychczasowy system kar przewidziany w art. 32 k.k. był nieracjonalny i powodował nieuzasadnioną dysproporcję między karą terminową pozbawienia wolności a karą 25 lat pozbawienia wolności i powodowało to niejednokrotnie problem z wewnętrzną sprawiedliwością wyroku, co zostanie przedstawione w dalszej części artykułu.

2. Główne założenia i motywy nowelizacji

Artykuł 32 k.k. w wersji do 14 marca 2023 r. (lub do 1 października w razie przesunięcia wejścia w życie ustawy) przewiduje, że karami są:

- 1) grzywna;
- 2) ograniczenie wolności;
- 3) pozbawienie wolności;
- 4) 25 lat pozbawienia wolności;
- 5) dożywotnie pozbawienie wolności.

Powyższe oznacza, że przewidziana w art. 32 pkt 3 k.k. kara ma charakter terminowy i jest orzekana w miesiącach i latach⁵, zaś kara 25 lat pozbawienia wolności jest odrębnym rodzajem kary⁶. Oprócz tego, po zmianach z 2015 r.⁷, w niektórych przypadkach kodeks karny przewiduje możliwość wymierzenia kary do 20 lat pozbawienia wolności: w przypadku kary nadzwyczajnie obostrzonej (art. 38 § 2 k.k.), w przypadku nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 38 § 3 k.k.) oraz w przypadku wymierzania kary łącznej (art. 86 § 1 k.k.). W konsekwencji „kara pozbawienia wolności grożąca za typ rodzajowy przestępstwa w wymiarze do 15 lat będzie mogła być także nadzwyczajnie obostrzona, bowiem jej wymiar w tym przypadku może przekroczyć lat 15. Przepis limitujący górną granicę nadzwyczajnie obostrzonej kary pozbawienia wolności wysokością 20 lat odnosi się zatem do wszystkich ustawowych zagrożeń tą karą, ustawionych przy typach przestępstw w górnej granicy na lat 15”⁸.

Zmiany w kodeksie karnym, które wchodzi w życie 14 marca 2023 r. (lub 1 października 2023 r.) przewidują uchylenie art. 32 pkt 4 k.k. Ponadto nowe brzmienie otrzymuje art. 37 k.k., zgodnie z którym „Kara po-

⁵ W. Wróbel, A. Zoll, Polskie prawo karne. Część ogólna, Kraków 2013, s. 435.

⁶ *Ibidem*, s. 437.

⁷ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 396.

⁸ A. Grześkowiak, (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2021, s. 425.

zbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 (k.k. – dop. Autora) trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 30 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach”. Konsekwencją tego jest również podwyższenie górnego ustawowego zagrożenia za poszczególne typy czynów zabronionych, choć nie dokonane bezpośrednio lecz pośrednio. Wszędzie bowiem tam, gdzie sankcja karna za dany czyn określona została bez górnego limitu kary pozbawienia wolności, oznaczać będzie to, że możliwa będzie ona do 30 lat⁹. W niektórych jednak przypadkach ustawa zakłada określenie górnego ustawowego zagrożenia za dany czyn na poziomie 25 lat pozbawienia wolności¹⁰ lub 20 lat pozbawienia wolności¹¹.

W uzasadnieniu pierwotnej wersji nowelizacji kodeksu karnego wskazano, że „Zasadniczym założeniem, które legło u podstaw prac nad projektem zmian kodeksu karnego była potrzeba wzmocnienia ochrony prawnokarnej w zakresie czynów godzących w tak fundamentalne dobra prawne jak życie i zdrowie człowieka, wolność, wolność seksualna i własność”¹². W dalszej części uzasadnienia stwierdzono, że „Wyeliminowano natomiast karę 25 lat pozbawienia wolności, stanowiącą odrębny rodzaj kary. Oznaczony punktowo, sztywny wymiar tej kary powoduje, że sąd decydując się na jej zastosowanie pozbawiony jest możliwości miarkowania kwantum prawnokarnej dolegliwości. Z kolei znaczny odstęp pomiędzy górną granicą terminowej kary pozbawienia wolności, a karą 25 lat pozbawienia wolności, może niekiedy prowadzić do wymierzenia przez sąd kary nieadekwatnej do stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy spraw, tj. kary zbyt łagodnej lub zbyt surowej. Negatywne konsekwencje takiego rozwiązania na płaszczyźnie zasady indywidualizacji wymiaru kary są szczególnie widoczne przy wymierzaniu kary za najważniejsze przestępstwa popełnione w warunkach współdziałania”¹³.

W ramach konsultacji publicznych zmiany te były oceniane różnie. Na etapie legislacyjnym Krajowa Rada Radców Prawnych słusznie wskaza-

⁹ Np. projektowane brzmienie art. 117 § 1 k.k. zakłada, że „Kto wszczyna lub prowadzi wojnę napastniczą lub dokonuje aktu agresji, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności”.

¹⁰ Np. projektowane brzmienie art. 122 § 1 k.k. „Kto w czasie działań zbrojnych atakuje miejscowość lub obiekt niebroniony, strefę sanitarną, zdemilitaryzowaną lub zneutralizowaną albo stosuje inny sposób walki zakazany przez prawo międzynarodowe, podlega karze pozbawienia wolności od lat 5 do 25”.

¹¹ Np. projektowane brzmienie art. 128 § 1 k.k.: „Kto, w celu usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej, podejmuje działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20”.

¹² Pierwotna wersja projektu dostępna na stronie Rządowego Centrum Legislacji: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12320403>, s. 54.

¹³ *Ibidem*, s. 56.

ła, że można się zgodzić, że zmiana ta ułatwi zadanie indywidualizacji wymiaru kary ale równocześnie z drugiej strony wskazano, że „Nie daje to jednak dostatecznych podstaw do ich przyjęcia, zważywszy przede wszystkim na to, że stanowią one sztandarowe rozwiązanie podporządkowane poddanemu wcześniej krytyce założeniu zwiększenia represyjności prawa karnego. W tym względzie wymaga zwrócenia uwagi, że prowadzą one w istocie do zburzenia utrwalonej struktury kary izolacyjnej – w ich rezultacie kara 25 lat pozbawienia wolności utraci swój odrębny, ale co ważniejsze, ekstraordynaryjny charakter i stanie się składową kary pozbawienia wolności o górnej granicy podniesionej do 30 lat”¹⁴. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” stwierdziło zaś, że „Sama likwidacja odrębnej kary 25 lat pozbawienia wolności i ewentualne podniesienie ustawowego maksimum wymiaru kary pozbawienia wolności z 15 do 25 lat mogłoby zostać uznane za uzasadnione, gdyby służyło poszerzeniu (uelastycznieniu) możliwości sędziowskiego wymiaru kary w tych sytuacjach, kiedy przepis karny przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności do 15 lub karą 25 lat pozbawienia wolności”¹⁵. Dalej jednak stwierdzono, że zmiana ta ma służyć podwyższeniu ustawowego zagrożenia za wybrane przestępstwa czego nie uzasadniono¹⁶. Tożsame w gruncie rzeczy stanowisko zaprezentował Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich¹⁷. Co istotne, pozytywne stanowisko w przedmiotowej zmianie wyrazili sędziowie okręgu szczecińskiego, zastrzegając jednak, że podwyższenie kary terminowej pozbawienia wolności do 30 lat jest bliskie dożywociu¹⁸.

Trzeba jednocześnie przypomnieć, że zmiany z 2022 r. w omawianym zakresie stanowią powtórzenie rozwiązań przewidzianych w projekcie nowelizacji kodeksu karnego z 2019 r.¹⁹, która nie weszła jednak w życie z uwagi na stwierdzenie jej niekonstytucyjności (dotyczącej trybu legislacji) przez Trybunał Konstytucyjny²⁰. Na etapie legislacyjnym w stosunku do tego projektu pozytywne uwagi zgłaszali sędziowie – m.in. sędzia Są-

¹⁴ J. Zagrodnik, Opinia w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2021 r., s. 6.

¹⁵ Opinia Zespołu ds. Prawa Karnego Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2021, s. 6.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Pismo Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich, II.510.1043.2021.PZ, s. 4.

¹⁸ Pismo Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 27 września 2021 r., Adm-023-42/21, s. 1-2.

¹⁹ Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, nieopublikowana w Dzienniku Ustaw.

²⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 2020 r., sygn. Kp 1/19, OTK-A 2020, nr 36.

du Apelacyjnego w Szczecinie A. Wiśniewski, który wprost stwierdził, że „Propozycję połączenia terminowej kary pozbawienia wolności z karą 25 lat pozbawienia wolności należy ocenić bardzo dobrze. (...) Często w rozmowach z sędziami słyszy się, iż brakuje im kar pomiędzy karą 15 a 25 lat, gdyż skok pomiędzy tymi dwoma rodzajami kar jest zbyt duży, stąd mówi się, że w stosunku do poszczególnych sprawców można by rozważać kary 18, 20, 22 lat pozbawienia wolności, ale dotychczas nie można ich było orzekać”²¹. Tożsame stanowisko wyraził również sędzia S. Kucharczyk²² i Prezes Sądu Rejonowego w Złotoryji²³.

3. Kontekst historyczny

W przedstawionych powyżej krytycznych stanowiskach co do projektu likwidacji kary 25 lat pozbawienia wolności, podnoszono m.in. zarzut tego, że jest to sprzeczne z utrwalonym systemem kar. Nie jest to jednak argument ani zasadny ani słuszny²⁴. Kara ta bowiem została wprowadzona do polskiego porządku prawnego dopiero wraz z kodeksem karnym z 1969 r.²⁵. Nie była to jednak kara zasadnicza. Katalog kar zasadniczych w kodeksie karnym z 1969 r.²⁶ określał bowiem art. 30 § 1, który przewidywał, że karami zasadniczymi są: 1) pozbawienie wolności, 2) ograniczenie wolności, 3) grzywna. Ponadto art. 30 § 2 k.k. z 1969 r. stanowił, że karą zasadniczą o charakterze wyjątkowym, przewidzianą za najcięższe zbrodnie, jest kara śmierci. Zgodnie z art. 32 § 1 k.k. z 1969 r. kara pozbawienia wolności trwała najmniej 3 miesiące, a najwyżej 15 lat²⁷. Dopiero przepis szczególny w postaci art. 30 § 3 k.k. przewidywał, że za przestępstwo zagrożone karą śmierci oraz w innych wypadkach przewidzianych w ustawie można orzec karę zasadniczą 25 lat pozbawienia wolności.

²¹ Pismo SSA A. Wiśniewskiego do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, A.023–2/19, dostępne na <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12320403/12565609/12565612/dokument383435.pdf>, s. 1.

²² Pismo SSA S. Kucharczyka do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, A.023–2/19, s. 1.

²³ <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12320403/12565609/12565612/dokument383439.pdf>.

²⁴ Zob. też kwerendę w tym zakresie w: P. Zakrzewski, Rodzajowość kar w Kodeksie karnym z 1997 r. Uwagi na tle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2009 r. (sygn. I KZP 30/08), Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2009, z. 2, s. 154 i n.

²⁵ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny, Dz. U. z 1969 r., Nr 13 poz. 94.

²⁶ W. Wróbel, A. Zoll, Polskie prawo karne, 437.

²⁷ Przy czym w projektach tego kodeksu karnego proponowano dolną granicę kary pozbawienia wolności na poziomie 1 miesiąca, zob. Z. Papierski, Projekt kodeksu karnego, Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawnohistoryczny 1962, nr 3–4, s. 266; J. Waszczyński, System kar w projekcie kodeksu karnego z 1968 r., Palestra 1968, nr 12, s. 7.

wienia wolności – była to więc kara odrębna od terminowej kary pozbawienia wolności²⁸. Kodeks karny z 1969 r. nie przewidywał przy tym kary dożywotniego pozbawienia wolności i to w jej miejsce można było orzec karę 25 lat pozbawienia wolności²⁹. Kodeks karny z 1969 r. przewidywał jedynie w 10 przypadkach w części szczególnej samoistne zagrożenie karą 25 lat pozbawienia wolności, a w 9 przypadkach można było ją orzec zamiast kary śmierci³⁰. Dopiero w 1995 r. na skutek nowelizacji³¹ do art. 30 § 3 k.k. wprowadzono obok kary 25 lat pozbawienia wolności karę dożywotniego pozbawienia wolności. W przypadku zaś kodeksu karnego z 1932 r.³² jego art. 37 jako kary zasadnicze wymieniał karę śmierci, więzienie, areszt i grzywnę. Artykuł 39 § 1 tego kodeksu przewidywał, że kara więzienia trwa najmniej 6 miesięcy, najwyżej lat 15, jeżeli ustawa nie przewiduje więzienia dożywotniego. Z kolei kara aresztu również miała charakter izolacyjny i art. 40 § 1 jej czas trwania określał od tygodnia do aż 5 lat. Rozróżnienie między karą więzienia a aresztu stanowiło „pozostałość ustawodawczego różnicowania kar na ciężkie więzienie lub ciężkie roboty przymusowe czy skazywanie na galery albo rozróżnianie więzienia pierwszego i drugiego stopnia twierdzy i aresztu. Zróżnicowanie takie zmierzało do osiągnięcia większej represyjności kary pozbawienia wolności i opierało się na tzw. zasadzie ogólnoprewencyjnego oddziaływania kary”³³.

Dopiero więc obecnie obowiązujący kodeks karny z 1997 r. wprowadził karę 25 lat pozbawienia wolności jako karę podstawowego rodzaju, a nie jak kodeks z 1969 r., orzekaną dopiero zamiast kary śmierci. W pierwotnej wersji obecnego kodeksu karnego³⁴ kara ta była przewidziana w 14 przypadkach w części szczególnej kodeksu. Jednakże górna granica terminowej kary pozbawienia wolności była również przedmiotem podejmowanych już wcześniej dyskusji poprzez jej podwyższenie do

²⁸ J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, Kodeks karny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, Warszawa 1987, s. 153; I. Andrejew, Kodeks karny. Krótki komentarz, Warszawa 1986, s. 48; W. Cieślak, Ewolucja systemu sankcji w polskich kodeksach karnych, Gdańskie Studia Prawnicze 2011, t. XXV, s. 526.

²⁹ W. Świada, Prawo karne, Warszawa 1982, s. 288; M. Melezini, Założenia polityczno-kryminalne kodeksu karnego z 1969 r. i ich realizacja w praktyce w latach 1970–1980, Z dziejów prawa 2019, t. 12, s. 899.

³⁰ J. Bafia, Polskie prawo karne, Warszawa 1989, s. 235–236.

³¹ Ustawa z dnia 12 lipca 1995 r. o zmianie Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego oraz o podwyższeniu dolnych i górnych granic grzywien i nawiązek w prawie karnym, Dz. U. z 1995 r., Nr 95 poz. 475.

³² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny, Dz. U. z 1932 r., Nr 60 poz. 571.

³³ J. Bafia, Polskie prawo karne, s. 233.

³⁴ Pierwotna wersja kodeksu karnego z 1997 r.: Dz. U. z 1997 r., Nr 88 poz. 553.

granicy 25 lat³⁵. W toku prac III kadencji Sejmu złożony został projekt ustawy podwyższający karę terminową pozbawienia wolności z 15 do 25 lat³⁶, który w efekcie został przyjęty większością 378 głosów za jako ustawa z 24 sierpnia 2001 r.³⁷. Prezydent RP odmówił jednak jej podpisania w związku z czym nie weszła ona w życie³⁸. W uzasadnieniu wniosku o ponowne rozpatrzenie ustawy Prezydent wskazał, że „Nie kwestionuje zasadności surowej represji karnej, kiedy jest to potrzebne i stanowi sprawiedliwą reakcję na popełnione przestępstwo. Jednak zaostrzenie odpowiedzialności karnej nie jest ani jedynym, ani najbardziej skutecznym sposobem radzenia sobie z przestępczością”³⁹. Prezydent zwrócił jednak uwagę na liczne błędy w tekście ustawy i jej wewnętrzną sprzeczność i konieczność dokonania „nowelizacji nowelizacji”⁴⁰. Kolejnym projektem podwyższającym do 25 lat czas trwania kary pozbawienia wolności był obywatelski projekt całkiem nowego kodeksu karnego z 2002 r.⁴¹ W uzasadnieniu tego projektu podniesiono, że „Projekt wyeliminował karę 25 lat pozbawienia wolności, która – przez swoją sztywność – stwarza trudności przy wymierzaniu kary, zwłaszcza w przypadku współdziałania przestępczego realizującego najpoważniejsze przestępstwa. Często wewnętrzna sprawiedliwość wyroku wymaga zróżnicowania kar, ale odstęp między górną granicą kary terminowego pozbawienia wolności (do 15 lat) a karą 25 lat pozbawienia wolności jest zdecydowanie nadmierny”⁴². W rządowym stanowisku do tego projektu wskazano, że jest to propozycja kontrowersyjna ale „interesująca, bo pozwala na bardziej elastyczne stosowanie przez sąd kary pozbawienia wolności”⁴³. Pozytywnie do projektu odniosła się Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach – Podkomisja Nadzwyczajna do rozpatrzenia projektów nowelizacji Kodeksu karnego rekomendując jego uchwalenie⁴⁴. Prace nad ustawą nie zostały jednak ukończone. Prace nad projektem (wobec niedziałania zasady dyskontinuacji w stosunku do inicjatyw oby-

³⁵ G. B. Szczygieł, Kara pozbawienia wolności, (w:) M. Melezini (red.), Kary i inne środki reakcji prawnokarnej. System Prawa Karnego. Tom 6, Warszawa 2016, s. 282.

³⁶ Druk sejmowy nr 3127, Sejm III kadencji.

³⁷ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, nieopublikowana w Dzienniku Ustaw.

³⁸ Druk sejmowy nr 3440, Sejm III kadencji.

³⁹ *Ibidem*, s. 1.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 2–3.

⁴¹ Druk sejmowy nr 775, Sejm IV kadencji.

⁴² Uzasadnienie projektu ustawy, s. 12.

⁴³ Druk sejmowy nr 775–A, s. 3.

⁴⁴ Sprawozdanie podkomisji nadzwyczajnej.

watelskich) był kontynuowane w toku V kadencji Sejmu⁴⁵, gdzie ponownie pozytywnie opowiedziała się za nim Rada Ministrów wskazując, że „W projekcie zasadnie zrezygnowano z kary 25 lat pozbawienia wolności, jako kary samoistnej, przy równoczesnej propozycji zmiany, w art. 32, kary pozbawienia wolności. Kara ta miałaby trwać od miesiąca do 25 lat. Przedłużenie kary terminowego pozbawienia wolności pozwoli w praktyce na bardziej elastyczne jej stosowanie. W aktualnym stanie prawnym, odstęp między górną granicą kary terminowego pozbawienia wolności (15 lat), a karą 25 lat pozbawienia wolności jest zdecydowanie nadmierne – co stwarza trudności przy wymierzaniu kary, zwłaszcza w przypadku współdziałania przestępczego realizującego najpoważniejsze przestępstwa⁴⁶. Ponownie jednak nie ukończono nad nim prac w związku z rozwiązaniem Sejmu. Tożsamy projekt został zgłoszony w toku IV kadencji Sejmu⁴⁷, gdzie ponownie (w zakresie kary pozbawienia wolności do 25 lat) spotkał się z aprobatą rządu⁴⁸, jednak ze względu na upływ kadencji Sejmu zaprzestano dalszych prac nad projektem. W toku V kadencji Sejmu przedstawiono również rządowy projekt nowelizacji kodeksu karnego⁴⁹, który również przewidywał podwyższenie górnej granicy terminowej kary pozbawienia wolności do 25 lat. W uzasadnieniu ponownie podniesiono wcześniejsze argumenty wskazując dodatkowo, że „W celu zapewnienia warunków pożądanej elastyczności orzeczniczej, w projekcie wydłużono karę terminowego pozbawienia wolności do 25 lat, pozostawiając jako dolną granicę tej kary 1 miesiąc (art. 37 k.k.). Doprowadzi to do powiększenia zakresu swobody orzeczniczej sądu, i w znacznie większym stopniu, aniżeli ma to miejsce w dotychczasowym stanie prawnym, ułatwi w konkretnej sprawie wymierzenie kary sprawiedliwej i zgodnej z kodeksowymi dyrektywami jej wymiaru⁵⁰. Ponownie jednak nie zdołano ukończyć prac nad projektem. Porównując trzy obowiązujące w Polsce kodeksy karne T. Bojarski dochodzi do wniosku, że obecnie „zaznaczyły się wyraźniej tendencje w kierunku łagodzenia represji i zmniejszania roli bezwzględnej kary pozbawienia wolności, której udział w ostatnich latach zbliżył się wyraźnie do standardów europejskich i nie przekracza 10% w całości kar orzekanych rocznie⁵¹.

⁴⁵ Druk sejmowy nr 430, Sejm V kadencji.

⁴⁶ Stanowisko Rady Ministrów, druk sejmowy nr 430–02.

⁴⁷ Druk sejmowy nr 387, Sejm IV kadencji.

⁴⁸ Stanowisko Rady Ministrów, druk sejmowy nr 387.

⁴⁹ Druk sejmowy nr 1756, Sejm V kadencji.

⁵⁰ Uzasadnienie projektu ustawy, s. 13.

⁵¹ T. Bojarski, Tradycja i postęp w nowelizacji prawa karnego – od Makarewicza do stanu obecnego, Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie 2008, s. 12.

4. Wprowadzenie kary terminowej pozbawienia wolności do 30 lat

Jak zatem jednoznacznie wynika z powyższej kwerendy propozycja zastąpienia dotychczasowej terminowej kary pozbawienia wolności i kary 25 lat pozbawienia wolności była wielokrotnie podejmowana w toku prac legislacyjnych i, co istotne, spotykała się z co najmniej zainteresowaniem ze strony posłów i rządów reprezentujących różne partie polityczne. Poza przypadkiem z 2001 r., z różnych jednak względów inicjatywy te nie zostały przekute w uchwaloną ustawę. Tym niemniej propozycje dokonania zmian w systemie kar w kodeksie karnym należy ocenić pozytywnie. Wyraźnie aprobując do zmiany takiej podchodzi również część środowiska sędziowskiego. Zresztą również w doktrynie podejmowano dyskusje nad zmianą systemu kar. Proponowano m.in. wprowadzenie „obok kary pozbawienia wolności w wymiarze od 1 miesiąca do 15 lat wprowadzenie kary surowszego pozbawienia wolności w wymiarze od 20 lat do 30 lat”⁵². Podobne oceny i postulaty wysnuwali również T. Bojarski, V. Konarska-Wrzosek⁵³. W pełni podzielić należy stanowisko wyrażone na konferencji Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przez Z. Sienkiewicz, która wprost wskazuje, że „Ustalona przez ustawodawcę górna granica 15 lat pozbawienia wolności oraz przewidziana, o wiele surowsza, kara 25 lat pozbawienia wolności nie daje sądowi dużej swobody kształtowania wymiaru kary w przypadku najcięższych przestępstw. Niejednokrotnie, gdy kara 15 lat pozbawienia wolności wydaje się, *in concreto*, zbyt łagodna, nieodpowiadająca wadze przestępstwa oraz prognozie kryminologicznej sprawcy, wówczas sąd „zmuszony” jest wymierzyć karę 25 lat pozbawienia wolności a zatem karę w wymiarze o 10 lat dłuższą. Wybór pomiędzy karą 15 lat a 25 lat pozbawienia wolności jest niezmiernie trudny, może przy tym doprowadzić, w konkretnym przypadku, do wymiaru kary zbyt łagodnej (15 lat), bądź kary zbyt surowej (25 lat). Ustalenie zatem innej górnej granicy kary pozbawienia wolności i podwyższenie jej np. do 20 lat (lub nawet 25 lat) dawałoby sądowi szersze możliwości swobodniejszego kształtowania wymiaru kary bez konieczności sięgania po sztywnie określoną karę 25 lat pozbawienia wolności w sytuacjach, gdy wystarczyłoby orzec karę np. 18 czy 20 lat pozbawienia wolności”⁵⁴. L. Tyszkiewicz z kolei trafnie wskazywał, że mankamentem kary 25 lat pozbawienia wolności jest jej sztywność – autor ten zresztą odwołuje się do swojego doświadczenia orzeczniczego i wska-

⁵² G. B. Szczygieł, Kara pozbawienia wolności, s. 283.

⁵³ *Ibidem*, s. 283–284.

⁵⁴ Referat prof. dr hab. Zofii Sienkiewicz – Konferencja 15–16 listopada 2011 r. w Popowie, s. 4.

zuje na problem w wymierzaniu w jednym wyroku kar w stosunku do kilku współsprawców, gdzie dysproporcja między orzeczoną karą 15 lat pozbawienia wolności i 25 lat pozbawienia wolności wynosiła aż 10 lat, podczas gdy różne względy przemawiały za tym, ażeby różnica ta była mniejsza⁵⁵.

Krytycznie z kolei w tej materii wypowiedzieli się J. Raglewski i A. Zoll⁵⁶. J. Raglewski stwierdził, że „Konsekwencją zlikwidowania kary 25 lat pozbawienia wolności byłoby zapewne w wymiarze praktycznym częstsze stosowanie kary dożywotniego pozbawienia wolności. W oczywisty sposób skutkować to będzie istotnym wzrostem poziomu represyjności rozwiązań prawnokarnych. (...) Nie byłoby zasadnym modyfikowanie wymiaru czasowego kary z art. 32 pkt 4 k.k. Podwyższenie jej przykładowo do 30 lat oznaczałoby zbyt blizkie do kary dożywotniego pozbawienia wolności”⁵⁷.

W doktrynie prawa karnego wyróżniano szereg teorii kary⁵⁸, jednak niewątpliwym jest, że w kształtowaniu kary prymat ma zasada jej indywidualizacji, której hołdują wszystkie dotychczasowe kodyfikacje karne⁵⁹. Oczywistym jest również, że w polskim prawie karnym obowiązuje zasada *ultima ratio* orzekania kary izolacyjnej, czemu wręcz służyła nowelizacja kodeksu karnego z 2015 r.⁶⁰, która kładła duży nacisk na orzekanie kar wolnościowych⁶¹. Miało to służyć ograniczeniu stosowania kary pozbawienia wolności⁶². Trzeba tu wspomnieć, iż w projekcie tej ustawy⁶³ zawarto również nowelizację art. 37 k.k. poprzez wydłużenie terminowej kary pozbawienia wolności do 20 lat. Pozostać przy tym miała jako odrębny rodzaj kary kara 25 lat pozbawienia wolności. W uzasadnieniu projektu wskazano, że „projektodawca negatywnie ocenia praktykę dewaluacji ceny, jaką należy zapłacić za popełnione przestępstwo, związaną

⁵⁵ L. Tyszkiewicz, Propozycja reformy kar najsurowszych, Prokuratura i Prawo 2006, nr 12, s. 9–10.

⁵⁶ G. B. Szczygieł, Kara pozbawienia wolności, s. 284.

⁵⁷ Referat dr hab. Janusza Raglewskiego – Konferencja KKPK – Popowo, 15–16 listopada 2011 r., s. 5–6.

⁵⁸ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, Polskie prawo karne, s. 419–426.

⁵⁹ Zob. T. Bojarski, Uwagi o zasadach wymiaru kary w polskich kodeksach karnych, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego 2017, t. XLIII, s. 43.

⁶⁰ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r., poz. 396.

⁶¹ M. Małolepszy, Kilka uwag na temat reformy systemu sankcji, Prokuratura i Prawo 2015, nr 11, s. 42; A. Zoll, Prace nad nowelizacją przepisów części ogólnej kodeksu karnego, Państwo i Prawo 2011, nr 9, s. 9.

⁶² Zob. w tym względzie statystyki: K. Mroziak, Istota długoterminowej kary pozbawienia wolności oraz jej struktura i dynamika, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego 2011, t. XXVII, s. 241–243.

⁶³ Druk sejmowy nr 2393 cz. 1, Sejm VII kadencji.

z orzekaniem kar w okolicach dolnego progu sankcji karnej, i to najczęściej kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Tym samym projektodawca zmierza ku temu, by Kodeks karny przewidywał wolnościową, ale równocześnie dolegliwą reakcję na drobną przestępczość; wobec średniej przestępczości, w zależności od konkretnego przypadku, uzyskiwał możliwości orzekania kar wolnościowych, izolacyjnych lub mieszanych, a w końcu tam, gdzie napotykana jest przestępczość zawodowa, repetytywna i rażąco naganna – uzyskał możliwości surowszej niż dotychczas represji prawnokarnej. Z tego też tytułu projektodawca zamierza zmienić granice rodzajowej kary pozbawienia wolności, która miałaby trwać najkrócej miesiąc, a najdłużej 18 lat (zob. zmiany w art. 37 Kodeksu karnego)⁶⁴. Pomijając oczywistą omyłkę pisarską, bo projekt w art. 37 k.k. przewidywał podwyższenie kary do 20 a nie 18 lat, stanowisko to było słuszne. Negatywnie co do tej zmiany wypowiedziała się jednak Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego w wydanym oświadczeniu⁶⁵. Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach⁶⁶ dokonała zmiany w tym zakresie projektu wykreślając zmianę art. 37 k.k. Skutkiem tego wymierzenie kary do 20 lat pozbawienia wolności stało się możliwe w razie jej nadzwyczajnego obostrzenia lub złagodzenia oraz w razie jej orzekania jako kary łącznej. W tych przypadkach sąd ma możliwość wymierzenia kary terminowej przekraczającej 15 lat pozbawienia wolności nie kreując w ten sposób nowego rodzaju kary⁶⁷. Nie jest to jednak nowy rodzaj kary, lecz regulacja szczególna odnosząca się do wymiaru kary⁶⁸.

Jednoznacznie jednak sędziowie opiniujący omawiane zmiany wskazywali na to, że obecne uregulowanie dotyczące kary pozbawienia wolności i kary 25 lat pozbawienia wolności uniemożliwia indywidualizację kary w sprawach o najcięższe przestępstwa. Zwracali oni wprost uwagę na sytuacje, w których uzasadnionym byłoby wymierzenie kary pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 15 lat, jednak kolejna możliwa do orzeczenia kara 25 lat pozbawienia wolności byłaby z kolei zbyt surowa.

⁶⁴ Uzasadnienie projektu ustawy, s. 8–9.

⁶⁵ <https://www.gov.pl/attachment/3b3ff1d6-1c74-4229-9d9c-03aa8302cc23>.

⁶⁶ Sprawozdanie Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy, druk sejmowy nr 2981, Sejm VII kadencji.

⁶⁷ Zob. B. J. Stefańska, Kara pozbawienia wolności do 20 lat, *Prokuratura i Prawo* 2018, nr 5, s. 38.

⁶⁸ M. Budyn-Kulik, M Kulik, Kara 20 lat pozbawienia wolności, *Palestra* 2018, nr 1–2, s. 23.

J. Czabański słusznie zwraca uwagę, że „Wraz ze wzrostem surowości górna granica wymiaru kary rośnie szybciej niż dolna, co powoduje wzrost swobody sędziowskiej, aż do zbrodni zagrożonych karą od 5 lat pozbawienia wolności. Dla tych przestępstw szerokość przedziału jest największa i równa 20 lat (przedział ma jednak charakter nieciągły, gdyż kara może być wymierzona w zakresie 5–15 lat albo w wysokości 25 lat pozbawienia wolności lub kary dożywotniego pozbawienia wolności). Następnie zakres swobody sędziowskiej ulega zmniejszeniu, aż do przypadku skrajnego, w którym przestępstwo zagrożone jest wyłącznie dwiema karami o charakterze ściśle oznaczonym, a sędzia może jedynie dokonać wyboru pomiędzy nimi”⁶⁹. Ponadto dotychczasowe uregulowanie kodeksu karnego w związku z możliwością obostrzenia kary pozbawienia wolności do 20 lat prowadziło do pewnego paradoksu. Trafnie M. Budyn-Kulik i M. Kulik zauważają, że „Obecnie dochodzi do sytuacji, w której w razie nadzwyczajnego zaostrzenia kary za najpoważniejsze występki zagrożone karą od 2 do 12 lat pozbawienia wolności, natomiast w przypadku zbrodni zagrożonych wyłącznie karą terminową pozbawienia wolności, w których górna granica ustawowego zagrożenia wynosi 15 lat, nie jest możliwe orzeczenie kary obostrzonej w wyższym wymiarze. Wyrazistym przykładem jest art. 197 k.k. W typie podstawowym zgwałcenie stanowi występki zagrożony karą 2–12 lat pozbawienia wolności. W przypadku skazania w warunkach recydywy możliwe jest wymierzenie kary powyżej 15 lat pobawienia wolności – do lat 18. Natomiast gdyby drugie ze zgwałceń wypełniało znamiona któregoś z typów kwalifikowanych z art. 197 § 3 lub § 4 k.k., zgodnie z art. 64

⁶⁹ J. Czabański, Sędziowski wymiar kary pozbawienia wolności, *Prawo w Działaniu* 2008, nr 3, s. 11. W przypisie J. Czabański wyjaśnia, że „Rozwiązanie to nie było przewidziane przez twórców kodeksu karnego z 1997 r., a zostało wprowadzone przez ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniającą kodeks karny z dniem 26 września 2005 r. Ze względu na zakaz orzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności wobec osób poniżej 18 roku życia, przewidziany w art. 54 § 1 k.k., dla tej kategorii sprawców art. 148 § 4 przewiduje sankcję ściśle oznaczoną kary 25 lat pozbawienia wolności. Aczkolwiek kary ściśle oznaczone są znane ustawodawstwom innych państw, rozwiązanie przewidziane w art. 148 § 2 stanowi novum na gruncie polskiego prawa karnego. Wyjątkiem jest ściśle oznaczona kara przewidziana w art. 1 pkt 1 dekretu o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. z 1946 r., Nr 69, poz. 377), którą była kara śmierci. Z chwilą wejścia w życie kodeksu karnego z 1969 r. (tj. od 1 stycznia 1970 r.) zamiast kary śmierci można było orzec również karę 25 lat pozbawienia wolności (art. 30 § 3 d. k.k.), natomiast z chwilą wejścia w życie kodeksu karnego z 1997 r. zamiast tej kary orzec można karę dożywotniego pozbawienia wolności (art. 13 ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, Dz. U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553)”.

§ 3 k.k., nadzwyczajne obostrzenie byłoby niemożliwe i sprawca mógłby zostać skazany maksymalnie na karę 15 lat pozbawienia wolności⁷⁰. Jest to sytuacja wewnętrznie sprzeczna i prowadząca do niesprawiedliwych rozstrzygnięć. Wylimitowanie tej sprzeczności możliwe byłoby poprzez podwyższenie właśnie górnej granicy terminowej kary pozbawienia wolności.

Różnica między wprowadzoną karą 30 lat pozbawienia wolności a dotychczasową karą 25 lat pozbawienia wolności wynosiłaby jedynie 5 lat. Przy tym odnośnie do krytycznych poglądów co czasu trwania tej kary, która byłaby bliska dożywociu, to wskazać należy, że przecież *de lege lata* (do 14 marca 2023 r.) kara 25 lat pozbawienia wolności postrzegana jest właśnie jako kara eliminacyjna – Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził, że „Kara 25 lat pozbawienia wolności jest karą eliminacyjną, jednak w przypadku oskarżonego ta eliminacja nie dość, że jest uzasadniona, to jednocześnie nie ma charakteru trwałego a jedynie długotrwały. Nie sposób przecież pominąć, że oskarżony w dacie czynu miał 25 lat, był zatem człowiekiem młodym, czy nawet bardzo młodym, co powoduje, że w jego przypadku kara 25 lat pozbawienia wolności nie eliminuje go w sposób trwały z życia społecznego⁷¹. Stanowisko to jest utrwalone w orzecznictwie – podobny pogląd wyraził SA we Wrocławiu stwierdzając, że „Kara 25 lat pozbawienia wolności ma w przeważającej mierze eliminacyjny charakter, dlatego powinna być stosowana jedynie za najcięższe przestępstwa o ogromnym ładunku społecznej szkodliwości, gdy okoliczności obciążające zdecydowanie przeważają nad łagodzącymi, a stopień winy głęboko zdemoralizowanego sprawcy jest tak wysoki, że kara terminowego pozbawienia wolności nie spełniłaby stawianych przed nią celów indywidualno-i generalno-prewencyjnych⁷². Podobnie stwierdził SA w Białymstoku wskazując, że „Kara 25 lat pozbawienia wolności jest karą wyjątkową, realizującą w istocie jedynie rolę odwetową i eliminacyjną, to jest zabezpieczającą społeczeństwo przed powrotem na wolność osób niejako „na stałe” zagrażających najpoważniejszym dobrom chronionym prawem (w praktyce życie i zdrowie). Ta wyjątkowa kara może być stosowana jedynie w najpoważniejszych wypadkach, gdy w istocie nie istnieją już żadne szanse na resocjalizację sprawcy⁷³. Skoro zatem obecnie funkcjonująca

⁷⁰ M. Budyn-Kulik, M. Kulik, Kara 20 lat pozbawienia wolności, s. 26.

⁷¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 czerwca 2020 r., sygn. II AKa 429/19, LEX nr 3054660.

⁷² Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 lutego 2019 r., sygn. II AKa 10/19, LEX nr 2637251.

⁷³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 14 listopada 2018 r., sygn. II AKa 175/18, LEX nr 2630446.

kara 25 lat pozbawienia wolności ma charakter eliminacyjny, a więc również jest zbliżona do kary dożywotniego pozbawienia wolności i w niektórych przecież przypadkach również może oznaczać dożywotnią izolację skazanego, to argumenty podnoszone przeciwko jej zastąpieniu karą terminową pozbawienia wolności do 30 lat tracą na słuszności.

Warto jest także zwrócić uwagę, że wprowadzone rozwiązanie co do czasu trwania kary pozbawienia wolności nie jest wyjątkowe w stosunku do państw europejskich. Kara terminowa pozbawienia wolności do 30 lat obowiązuje w Belgii, gdzie jest podzielona na 4 stopnie, ponadto istnieje możliwość wymierzania kary dożywotniego pozbawienia wolności⁷⁴. Również we Francji kara pozbawienia wolności w niektórych przypadkach może być orzeczona w wymiarze 30 lat, niezależnie od tego funkcjonuje również kara dożywotniego pozbawienia wolności⁷⁵. Ponadto kara terminowa do 30 lat pozbawienia wolności funkcjonuje w Luksemburgu i Rumunii, gdzie również towarzyszy karze dożywotniego pozbawienia wolności⁷⁶. Natomiast w Czechach kara pozbawienia wolności co do zasady może być orzeczona do 20 lat, ale istnieje także możliwość jej obostrzenia do granicy 30 lat⁷⁷. Również w Hiszpanii obostrzona kara pozbawienia wolności nie może przekraczać 30 lat⁷⁸. Polskie zatem rozwiązanie nie odbiegałoby w istocie rzeczy kodyfikacjom karnym innych państw Unii Europejskiej, które w przypadku najcięższych przestępstw przewidują znacznie dłuższą karę pozbawienia wolności w stosunku do obecnie obowiązującej w Polsce kary terminowej pozbawienia wolności⁷⁹.

5. Zakończenie

Podsumowując powyższe rozważania należy wskazać, że dokonana zmiana w zakresie systemu kar w art. 32 k.k. w gruncie rzeczy zasługuje na uwzględnienie. Jak przedstawiono powyżej wielokrotnie wskazywano, że różnica w zakresie maksymalnego terminu kary 15 lat pozbawienia wolności a kolejną karą 25 lat pozbawienia wolności ma wręcz charakter skokowy. Różnica 10 lat powoduje, że w toku opiniowania tego, jak

⁷⁴ M. Budyn-Kulik, Dyrektywy wymiaru kary w państwach członkowskich Unii Europejskiej, *Prawo w Działaniu* 2017, nr 30, s. 57.

⁷⁵ *Ibidem*, s. 77.

⁷⁶ *Ibidem* s. 92, 104.

⁷⁷ *Ibidem*, s. 64, 67–68.

⁷⁸ *Ibidem*, s. 84.

⁷⁹ Zob. też: J. Cza bański, Zagrożenie karą oraz orzecznictwo za najpoważniejsze przestępstwa w ujęciu międzynarodowym, *Prokuratura i Prawo* 2008, nr 1, s. 101, 112.

i wcześniejszych projektów ustaw, wyrażono pozytywne stanowisko co do tej zmiany zwracając właśnie uwagę na niejednokrotne problemy z wymierzaniem kary, gdzie zasadne byłoby wymierzenie kary w wymiarze przekraczającym maksymalny wymiar terminowej kary pozbawienia wolności. Krytyczne przy tym stanowiska pod tym względem nie zasługują w pełni na uwzględnienie. Otóż bowiem kara 25 lat pozbawienia wolności jako kara swoistego rodzaju tak naprawdę została wprowadzona do polskiego prawa karnego dopiero wraz z kodeksem karnym z 1997 r. Wcześniej bowiem była to kara o charakterze wyjątkowym. Jednocześnie podobne rozwiązania obowiązują również w innych krajach Unii Europejskiej. Dlatego należy pozytywnie odnieść się do dokonanej zmiany. Rozważenia jednak może wymagać jedynie kwestia tego, czy kara pozbawienia wolności do 30 lat powinna „wchłonąć” karę 25 lat pozbawienia wolności. Alternatywnym bowiem do tego rozwiązaniem, uwzględniającym wyjątkowość kary 25 lat pozbawienia wolności, byłoby rozszerzenie terminowej kary pozbawienia wolności do 20 lat. Powodowałoby to poszerzenie sędziowskiego wymiaru kary, a jednocześnie pozwoliłoby utrzymać wyjątkowy charakter kary 25 lat pozbawienia wolności.

Bibliografia

Piśmiennictwo

1. Andrejew I., Kodeks karny. Krótki komentarz, Warszawa 1986.
2. Bafia J., K. Mioduski, M. Siewierski, Kodeks karny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, Warszawa 1987.
3. Bafia J., Polskie prawo karne, Warszawa 1989.
4. Bojarski T., Tradycja i postęp w nowelizacji prawa karnego – od Makarewicza do stanu obecnego, Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie 2008.
5. Bojarski T., Uwagi o zasadach wymiaru kary w polskich kodeksach karnych, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego 2017, t. XLIII.
6. Budyn-Kulik M., Dyrektywy wymiaru kary w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Prawo w Działaniu 2017, nr 30.
7. Budyn-Kulik M., M Kulik, Kara 20 lat pozbawienia wolności, Palestra 2018, nr 1–2.
8. Cieślak W., Ewolucja systemu sankcji w polskich kodeksach karnych, Gdańskie Studia Prawnicze 2011, t. XXV.
9. Czabański J., Sędziowski wymiar kary pozbawienia wolności, Prawo w Działaniu 2008, nr 3.

10. Czabański J., Zagrożenie karą oraz orzecznictwo za najpoważniejsze przestępstwa w ujęciu międzynarodowym, *Prokuratura i Prawo* 2008, nr 1.
11. Grześkowiak A., (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2021.
12. Małolepszy M., Kilka uwag na temat reformy systemu sankcji, *Prokuratura i Prawo* 2015, nr 11.
13. Mrozik K., Istota długoterminowej kary pozbawienia wolności oraz jej struktura i dynamika, *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego* 2011, t. XXVII.
14. Papierkowski Z., Projekt kodeksu karnego, *Prawo Kanoniczne: kwartalnik prawnohistoryczny* 1962, nr 3–4.
15. Referat dr hab. Janusza Raglewskiego – Konferencja KKPK – Popowo 15–16 listopada 2011 r.
16. Referat prof. dr hab. Zofii Sienkiewicz – Konferencja 15–16 listopada 2011 r. w Popowie.
17. Stefańska B. J., Kara pozbawienia wolności do 20 lat, *Prokuratura i Prawo* 2018, nr 5.
18. Szczygieł G. B., Kara pozbawienia wolności, (w:) M. Melezini (red.), *Kary i inne środki reakcji prawnokarnej. System Prawa Karnego. Tom 6*, Warszawa 2016.
19. Świda W., *Prawo karne*, Warszawa 1982, s. 288; M. Melezini, Założenia polityczno-kryminalne kodeksu karnego z 1969 r. i ich realizacja w praktyce w latach 1970–1980, *Z dziejów prawa* 2019, t. 12.
20. Tyszkiewicz L., Propozycja reformy kar najsurowszych, *Prokuratura i Prawo* 2006, nr 12.
21. Waszczyński J., System kar w projekcie kodeksu karnego z 1968 r., *Palestra* 1968, nr 12.
22. Wróbel W., A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2013.
23. Zakrzewski P., Rodzajowość kar w Kodeksie karnym z 1997 r. Uwagi na tle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2009 r. (sygn. I KZP 30/08), *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 2009, z. 2.
24. Zoll A., *Prace nad nowelizacją przepisów części ogólnej kodeksu karnego*, Państwo i Prawo 2011, nr 9.

Akty prawne i materiały legislacyjne

1. Druk sejmowy nr 1756, Sejm V kadencji.
2. Druk sejmowy nr 2024, Sejm IX kadencji.
3. Druk sejmowy nr 2393 cz. 1, Sejm VII kadencji.

4. Druk sejmowy nr 3127, Sejm III kadencji.
5. Druk sejmowy nr 3440, Sejm III kadencji.
6. Druk sejmowy nr 387, Sejm IV kadencji.
7. Druk sejmowy nr 430, Sejm V kadencji.
8. Druk sejmowy nr 775, Sejm IV kadencji.
9. Druk sejmowy nr 775–A.
10. Druk sejmowy nr 2860, Sejm IX kadencji
11. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12320403/12565609/12565612/dokument383439.pdf>.
12. <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12320403>.
13. <https://www.gov.pl/attachment/3b3ff1d6-1c74-4229-9d9c-03aa8302cc23>.
14. Opinia Zespołu ds. Prawa Karnego Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2021 r.
15. Pierwotna wersja kodeksu karnego z 1997 r.: Dz. U. z 1997 r., Nr 88 poz. 553.
16. Pismo Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 27 września 2021 r., Adm–023–42/21.
17. Pismo SSA A. Wiśniewskiego do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, A.023–2/19, dostępne na <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12320403/12565609/12565612/dokument383435.pdf>.
18. Pismo SSA S. Kucharczyka do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, A.023–2/19.
19. Pismo Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich, II.510.1043.2021.PZ.
20. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny, Dz. U. z 1932 r., Nr 60 poz. 571.
21. Sprawozdanie Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy, druk sejmowy nr 2981, Sejm VII kadencji.
22. Sprawozdanie podkomisji nadzwyczajnej.
23. Stanowisko Rady Ministrów, druk sejmowy nr 387.
24. Stanowisko Rady Ministrów, druk sejmowy nr 430–02.
25. Ustawa z dnia 12 lipca 1995 r. o zmianie Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego oraz o podwyższeniu dolnych i górnych granic grzywn i nawiązek w prawie karnym, Dz. U. z 1995 r., Nr 95, poz. 475.

26. Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, nieopublikowana w Dzienniku Ustaw.
27. Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny, Dz. U. z 1969 r., Nr 13, poz. 94.
28. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 396.
29. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r., poz. 396.
30. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, nieopublikowana w Dzienniku Ustaw.
31. Zagrodnik J., Opinia w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2021 r.

Orzecznictwo

1. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 14 listopada 2018 r., sygn. II AKa 175/18, LEX nr 2630446.
2. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 czerwca 2020 r., sygn. II AKa 429/19, LEX nr 3054660.
3. Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 lutego 2019 r., sygn. II AKa 10/19, LEX nr 2637251.
4. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 2020 r., sygn. Kp 1/19, OTK-A 2020, nr 36.

New sentence of 30 years imprisonment

Abstract

This paper presents issues around the draft amendment to the penalty regime in the Penal Code. The amendment eliminates the penalty of 25 years imprisonment and adds a fixed-term sentence capped at no more than 30 years in prison. Although raising controversies, the amendment is worth considering. It is not the first draft amendment to the Penal Code in the area at issue, while the concept itself has been a subject of disputes among legal academics and representatives of the judiciary.

Key words

Imprisonment, 25 years imprisonment, penalty of elimination.